

LBRIS

We know
books

Iurie Danileț

**PĂTIMITORUL
DE LA SIGHET**

**Viața, minunile și acatistul
Sfântului Alexie Carpatinul,
noul apostol al
Maramureșului istoric**

Ediția a doua, revăzută și adăugită
Traducere de Diana Guțu

© Pentru prezenta ediție, Editura Areopag

ISBN: 978-606-9678-36-7

Editura Areopag
București, 2023

Cuprins

Prefață.....	5
Viața Sfântului Cuvios Mărturisitor Alexie Carpatinul	8
Mărturii despre vindecări și minuni prin rugăciune lângă racla cu moaștele Sfântului Cuvios Alexie Carpatinul.	84
Tabel cronologic	96
Izvoare și literatură:	104
ACATISTUL SFÂNTULUI ALEXIE CARPATINUL	110

IURIE DANILEȚ

**Viața
Sfântului Cuvios Mărturisitor
Alexie Carpatinul**

Drumul vieții Cuviosului Alexie Carpatinul a fost deosebit de dificil. Lui i-a fost rânduit de Dumnezeu să devină primul preot-călugăr ortodox după o perioadă lungă de dominare a uniției în acele ținuturi. El a condus mișcarea țărănească ortodoxă, a devenit liderul și eroul ei principal. Sfântul a fost acuzatul principal la cel de-al doilea proces rușinos de la Sighet. El a făcut demersuri pentru trecerea comunităților ortodoxe sub jurisdicția sârbă, a stat în fruntea Bisericii Rutenice Carpatine în perioada lipsei episcopilor, i-a reprezentat pe ortodocși în fața autorităților civile cehoslovace, ungare și sovietice. După eliberarea de ocupații a ținutului transcarpatic, părintele Alexie a fost ales delegat al Primei Sesiuni a Comitetelor Populare și a participat la lucrările acesteia. El a făcut parte din delegația clerului ortodox care făcea demersuri la Moscova pentru trecerea eparhiei ortodoxe de Muncaci în componența Bisericii Ortodoxe Ruse.

În istoriografia ucraineană și universală, personalitatea arhimandritului Alexie stârnea mereu un interes sporit. În prezent se cunosc destul de multe publicații dedicate aspectelor distincte ale activității ascetului transcarpatic. Vom menționa că au apărut doar câteva opere sintetice dedicate nemijlocit biografiei lui Kabaliuk. Printre ele trebuie să menționăm cartea monahului athonit Denasie Panteleimonit, edita-

tă în anul 1913 la tipografia sihăstriei de maici de la Kazan a Sfântului Ambrozie din gubernia Kaluga. În carte se descriu evenimente importante din viața părintelui Alexie – trecerea la Ortodoxie în Muntele Athos, contactele cu monahii ruteni athoniți, pelerinajele la locurile sfinte.¹ În anul 1928, un autor necunoscut (sub pseudonimul „Martor îndepărtat”) a introdus în capitolele *Calendarului Ortodox Rusesc* un eseu biografic despre părintele Alexie. Articolul pune accent pe activitatea misionară a arhimandritului, rezervându-i pe bună dreptate rolul principal în extinderea mișcării ortodoxe printre ruteni.²

În perioada sovietică, despre Sfântul Alexie Kabaliuk se scria din principiu din perspectivă negativă, așa cum o cerea propaganda atee. Totuși, întâlnim unele aprecieri absolut obiective în operele autorilor bisericești. În anul 1948, protoiereul Gheorghe Stankanineț i-a publicat un necrolog în *Revista Patriarhiei de la Moscova*.³ Nu puține rânduri i-a dedicat în lucrarea sa de licență ieromonahul Serghie Țioka.⁴ În vremurile noastre, despre arhimandritul Alexie au scris arhimandritul Gavriil Krizina⁵, Grigorie Ra-

¹ Denasie Panteleimonit, monah aghiorit, *Povestire despre întoarcerea și alipirea la Ortodoxie în muntele Athos a rutenului uniat și despre ruteni, despre ortodoxie și uniție în Rusia Carpatină subjugată, odinioară și acum*, Șamordino, 1913, p. 9.

² *Martorul îndepărtat. Arhimandritul de la Iza, părintele Alexie* (eseu biografic). Calendar rusesc ortodox pentru anul 1929, Vladimirovo, 1928, pp. 17-20.

³ Protoiereul G. Stankanineț, *Schiarhimandritul Alexie Kabaliuk*, 1948, nr. 2, pp. 69-70.

⁴ Ieromonahul Serghie Țioka, *Ortodoxia și viața monahală în Transcarpatia în prima jumătate a secolului XX*, Zagorsk, Lavra Sfintei Treimi a Sfântului Serghie, 1960.

⁵ Egumenul Gavriil Krizina, *Biserica Ortodoxă în Transcarpatia (sec. XX)*, 1999.

ciuk⁶, Petru Halus⁷, Valerie Razgulov, Chiril Frolov⁸, precum și autorul acestor rânduri⁹. Pentru canonizarea mărturisitorului în anul 2001 a fost publicată „Viața” cuviosului¹⁰.

Studiind dezvoltarea politică, social-economică și culturală a Transcarpatiei în prima jumătate a secolului XX, anumiți cercetători i-au dedicat un loc aparte personalității părintelui Alexie. Savantul rus Feodor Aristov în lucrarea *Scriitorii carpatini* apreciază după merit activitatea acestuia în domeniul renașterii Bisericii Ortodoxe¹¹. Dar el menționează câteva informații greșite (spre exemplu, despre intrarea la mănăstirea uniților din „Kis Barany”) care au fost luate drept realitate de succesorii săi.

⁶ G. Raciuk, *Drumul spre sfințenie. Cuviosul Alexie Carpatinul*, Moscova, 2009.

⁷ P. Halus, *Alexie Kabaliuk – apărătorul neclintit al Ortodoxiei în Transcarpatia*, 1996, și P. Halus, *Aniversarea a 120 de ani de la naștere și 50 de ani de la ziua morții părintelui Alexie (Kabaliuk) și cinstirea jertfelor procesului antiortodox din anul 1914 de la Sighetu Marmației*, 1996.

⁸ V. Razgulov, K. Frolov, *Apostolul Rusiei Carpatine*, Beregovo, 2001.

⁹ I. Danileț, *Mănăstirile ortodoxe ale raionului Hust (secolul XX)*, Ujgorod, 2005; I. Danileț, *Arhimandritul Alexie (Kabaliuk) – prima persoană a monahismului în Transcarpatia de la începutul secolului XX. Materiale pentru prima conferință internațională științifico-practică Știința europeană a secolului XXI: strategii și perspective pentru dezvoltare – 2006* (22-31 mai 2006), Dnepropetrovsk, 2006; I. Danileț, *Mănăstirea ortodoxă a Adormirii Maicii Domnului din satul Domboki*, Ujgorod, 2006; I. Danileț, *Alexandru Ivanovici Kabaliuk. 130 de ani de la nașterea eroului mișcării ortodoxe din Transcarpatia (1877-1947)*, Ujgorod, 2006.

¹⁰ *Viața Sfântului mărturisitor Alexie Carpatinul*, Hust, 2001.

¹¹ F. Aristov, *Scriitorii carpatini*, vol. I, 1916, Moscova, pp. 135-136.

Izvoarele principale ale cercetării respective sunt documente nepublicate din Arhiva de Stat a Austriei (Österreichisches Staatsarchiv), Arhivele Naționale ale României, Baia Mare, Arhiva de Stat a regiunii Transcarpatia, arhivele eparhiilor ortodoxe ale Muncaciului și Hustului, arhivele mănăstirilor ortodoxe de la Lipcea, Iza, Dombok, Gorodilov, Muncaci, amintiri publicate, materialele unor publicații periodice.

Sfântul s-a născut în data de 1 septembrie 1877 în satul Yasinia (astăzi orașelul Yasinia) din raionul Rahiv, în familia țăranilor bogați Ivan Kabaliuk și Ana Kulcițka. În registrul de stare civilă al satului Yasinia se menționează că botezul nu a fost făcut de preotul locului, părintele Antonie Puza, ci de preotul din satul vecin, părintele Ioan Romanet. Din amintiri se știe că acest părinte Ioan a fost rusofil și de aceea băiețelul a primit numele Alexandru. Probabil acest nume nu a fost întâmplător. Pe 30 august Biserica Ortodoxă cinstește pomenirea Sfântului Ierarh Alexandru, patriarhul Constantinopolului, a Cuviosului Alexandru din Svir și mutarea moaștelor sfântului cneaz Alexandru Nevski.

În total în familie au fost nouă copii: Dimitrie, Ana, Alexandru, Teodor, Iurie, Maria, Elena, Paracheva, Vasilina. Muncile agricole cereau un continuu efort și de aceea copiii erau obișnuiți din copilărie cu munca. Părintele Alexie își amintea de părinții lui: „Tatăl meu, Ivan, era agricultor. Mama era credincioasă, postea”¹². La vârsta de șase ani băiatul a mers la școala care ținea de parohia bisericii, unde profesor era Mihail Ștefan. Sfântul Alexie își aducea amin-

¹² Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia. Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 465.

te: „Încă din copilărie și adolescență am început să mă gândesc deseori la chestiunile religioase și dintre cărțile cumpărate de mine o bună jumătate aveau conținut duhovnicesc”¹³. După finalizarea școlii primare, tânărul și-a dorit mult să-și continue studiile, „ardea de dorința de a intra la gimnaziu, dar rudele se temeau că această școală ar putea să omoare în tânărul Alexandru spiritul rusesc, deoarece acolo se efectua maghiarizarea forțată a elevilor și, de aceea, a trebuit să renunțe la visul de a merge la gimnaziu”¹⁴. În acest context el a ales să fie autodidact - citea mult și frecventa regulat slujbele bisericești. Între anii 1897-1901, Alexandru Kabaliuk și-a făcut stagiul militar la Cașovia¹⁵ și Miskolc¹⁶. În anul 1898, el a vizitat pentru prima oară biserica ortodoxă greacă a Sfintei Treimi din Miskolc. După aceea a mers mereu la slujbe acolo.

După întoarcerea acasă în anul 1901, Alexandru a fost absorbit în întregime de treburile gospodărești, căci tatăl lui era deja grav bolnav. După moartea capului familiei, Ivan Kabaliuk, în anul 1903, averea a fost împărțită între urmași. O bună parte din avere a moștenit și Alexandru. „Trebuia să mă gândesc la căsătorie, ca să împart cu soția munca grea de agricultor. Tocmai atunci au început să apară fenomenele stranii care m-au făcut să renunț la căsnicie. Abia ce începeam să fac planuri pentru familie și imediat mă îmbolnăveam; când încetam să mă gândesc la asta, mă însănătoșeam. Această luptă a mea între dorința

¹³ Martorul îndepărtat. Arhimandritul Alexie de la Iza, Vladimirovo, 1928.

¹⁴ Ibidem.

¹⁵ Cașovia (Košice) – al doilea oraș ca mărime din Slovacia, situat în estul țării.

¹⁶ Miskolc – cel mai mare oraș din nord-estul Ungariei.

căsătoriei și refuzul ei a durat trei ani, istovindu-mă complet”¹⁷. Tânărul huțul¹⁸ i-a cerut sfat părintelui stareț Arcadie (al cărui nume de familie nu este cunoscut), care viețuia la Mănăstirea Bixad din Transilvania. Călugărul l-a sfătuit pe Alexandru să se dedice slujirii lui Dumnezeu. În anul 1945, arhimandritul Alexie își aducea aminte de această întâmplare: „Am mers la Bixad. Acolo se afla bătrânul egumen Arcadie; fusese alungat de la mănăstire, deoarece îi compătinea pe ortodocși. M-am dus la el. Când m-a văzut, mi-a spus toate păcatele și mi-a mai zis că dacă nu voi face pocăință pentru ele, până la Rusalii voi muri. M-am întors de la el, m-am așezat sub o cruce și am început să mă rog, fapt pentru care oamenii au început să mă considere habotnic”¹⁹.

Din amintirile părintelui Alexie: „În anul 1903 am plecat la Povcea. Acolo, lângă icoană, am simțit ajutor pentru sănătate. Acolo am auzit că în Suceava există o sihăstrie, am auzit apoi de Rusia. Am primit de la Vorobciuk două cărți de rugăciune și iarăși m-am îmbolnăvit atât de tare, încât a fost cât pe ce să mor. Și iată că într-o zi am avut un vis. Acolo erau vămi, păcătoșii se chinuiau. Mi s-a părut că am murit. După acest vis am făgăduit să devin ortodox”²⁰.

¹⁷ Din memoriile Sfântului Alexie.

¹⁸ Persoană care face parte dintr-o populație slavă din regiunea muntoasă de la izvoarele Siretului și Ceremușului din Carpații Păduroși, din Munții Maramureșului și din regiunea Obcinelor Bucovinei și care vorbește un dialect ucrainean.

¹⁹ Memoriile arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945, Citat preluat din arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia*, Ujgorod, eparhia Muncaciului, 2009, p. 465.

²⁰ Arhimandritul Vasile Pronin, *Istoria Bisericii Ortodoxe din Transcarpatia, Istorisirea arhimandritului Alexie din 28 noiembrie 1945*, Ujgorod, 2009, p. 466.

De la compatrioții săi, Iacov Borkaniuk și Iurie Vorobciuk, viitorul ascet a primit cărțile *Viața cneazului Vladimir*, *Mineiele*, *Alfabetul duhovnicesc* al Sfântului Dimitrie al Rostovului. Se știe că în acești ani Alexandru frecventa, de asemenea, slujbele din mănăstirile uniaste de la Boroniavo, Imsticiv, Muncaci, Maria-Povcea.

Schimbarea bruscă la nivel duhovnicesc a tânărului Alexandru Kabaliuk a coincis cu renașterea Ortodoxiei în diferitele părți ale ținutului transcarpatic. În special, în anul 1901 în satul Iza, aproape toți sătenii, cu excepția a 64 de gospodării din cele 500, au trecut la Ortodoxie²¹. Conducători ai mișcării ortodoxe în satul Iza au fost atunci Ioan Vacarov, Ioachim Vacarov, Maxim Pliska, Vasile Lazăr, Mikola Sabov, Vasile Kemin, Vasile Procop, Andrei Izai, Stepan Vucican²². În anul 1902, locuitorii satului Iza au delegat reprezentanți către episcopul ortodox Luchian Bogdanovici din Budapesta, cu rugămintea de a primi satul lor în componența eparhiei de la Buda. Episcopul nu a luat asupra sa această răspundere și i-a sfătuit pe săteni să se adreseze superiorului său nemijlocit – Patriarhului Sârb Gheorghe Brankovici²³.

În data de 8 martie a anului 1902, patriarhul, aflându-se în Sremski Karlovci, a primit o scrisoare din Hust, în care Ioachim Vacarov și alți patru consăteni, tovarăși de idei, îl anunțau că majoritatea locuitorilor satului Iza au de gând să treacă la Ortodoxie și

²¹ Ziarul *Pravoslavniy sobesednik*, 1 iulie 1925, p. 11.

²² *Din istoria mișcării ortodoxe în Rusia Carpatină*, 1926, p. 22.

²³ Beskidski, *Extrase din istoria restaurării credinței ortodoxe în Rusia sud-carpatină*, 1930; *Vladimirovo na Slovensku*, 1929, p. 45.

de aceea îl roagă să-i ajute în acest sens²⁴. A doua scrisoare a fost trimisă la Sremski Karlovci în data de 13 mai 1903. În aceasta sătenii cereau să li se trimită un preot ortodox. Pe 22 mai în același an a fost primit răspunsul. În scrisoare, patriarhul sublinia faptul că, pentru formarea unei parohii separate, sătenii ar trebui să părăsească biserica greco-catolică, respectând legislația în vigoare²⁵. Din alte izvoare se știe că izenii au trimis în anul 1903 în Serbia o delegație formată din trei membri. Mai târziu însuși patriarhul Brankovici a amintit de acest eveniment: „Au venit la mine țărani din satul Iza, m-au rugat să-i primesc pe ei și tot satul în sânul Bisericii Ortodoxe și să le trimit un preot ortodox. Am stat îndelung cu ei de vorbă și, într-un sfârșit, le-am spus că, din cauza terorii din partea guvernului, nu pot să mă decid să le trimit preot”. Însă oamenii au insistat și l-au convins pe întâistătător să le trimită la Iza un preot. Patriarhul le-a dăruit delegaților un număr mare de cărți bisericești și i-a spus părintelui Gherasim Petrovici să se pregătească de plecare²⁶.

Despre evenimentele din satul Iza a aflat episcopul greco-catolic de Muncaci, Iulie Firțak, și a dispus să se trimită în sat reprezentantul său, care să clarifice totul. Vicarul apostolic Mihail Balog a ajuns la Iza în 24 martie 1903, însoțit de șeful districtului Hust, Evghenie Toma. În timpul liturghiei, el a ținut o cuvântare, după care i-a invitat pe credincioși să-și exprime nemulțumirile la casa parohială. În numele tuturor izenilor ortodocși, în fața vicarului a luat cu-

²⁴ Revista *Nedelia*, *Îngrijorările rutenilor carpatini*, 21 februarie, 1904, p. 124.

²⁵ F. Aristov, *Scritorii carpatini*, vol. I, 1916. Moscova, p. 134.

²⁶ Ziarul *Bucovina Ortodoxă*, *Prigonirea Sfintei Ortodoxii în Ungaria*, 4 mai 1904, p. 1.

vântul Maxim Pliska, care a vorbit despre istoria creștinismului în Rusia Maghiară, despre lupta ortodoxiei cu uniția și a declarat că marea majoritate a satului trece la Ortodoxie și cere din Sremski Karlovci un preot corespunzător. În aprilie 1903 de la Ujgorog la Iza au venit de această dată trei preoți-misionari greco-catolici: Andrei Azarii, Petru Ghebei, Alexandru Yatskovich. Ei propovăduiau de trei ori pe zi duminica și în zilele de sărbătoare, stăteau de vorbă cu credincioșii pe străzi, lângă biserică, împărțeau cărțuții, însă nu au avut succesul dorit.

În data de 12 mai 1903, episcopul Iulie Firțak a anunțat despre situația creată la Ministerul cultelor și educației populare din Budapesta, cerând ajutor material și administrativ. În special, el îi cerea ministrului să se adreseze Patriarhatului de la Karlovci cu rugămintea să nu li se trimită preot ortodox. De asemenea, el ruga să fie susținută misiunea din satul Iza. În data de 3 iunie, ministrul Gyula Wlassics a răspuns că, prin mijlocirea lui, șeful guvernului a făcut demersuri pentru susținerea solicitărilor episcopului. Prim-ministrul, într-o scrisoare semi oficială din data de 12 iunie 1903, l-a rugat pe patriarhul ortodox ca acesta să refuze rugămintea sătenilor de a li se trimite preot ortodox. De sărbătoarea Sfintei Treimi la Iza au ajuns din nou cinci preoți greco-catolici pentru activitate misionară, însă mișcarea de trecere a sătenilor la Ortodoxie nu se oprea²⁷.

Ziarul guvernamental de la Ujgorod „Kárpáti Lapok” în ultimele zile ale lunii mai scria: „Locuitorii greco-catolici ai satului Iza, cu mici excepții, vor să treacă la Ortodoxie și orice încercare de a-i întoarce de

la intenția lor este zadarnică. Mișcarea schismatică se răspândește și în satele vecine. Locuitorii satelor vecine vin noaptea cu carele la Iza ca să se informeze de la izenii care au fost delegați în Karlovci în privința trecerii”²⁸.

Executând instrucțiunile patriarhatului sârb, locuitorii satului Iza au strâns semnăturile necesare și au întocmit 70 de procese-verbale pentru ieșirea din biserica greco-catolică. Aceste documente au fost trimise la Sremski Karlovci. Patriarhul s-a aflat într-o situație complicată. Pe de o parte, el trebuia să execute prevederile legii din 1868 despre schimbarea religiei. Pe de altă parte, el primise din partea prim-ministrului indicații să nu reacționeze la adresările izenilor. În scrisorile adresate șefului guvernului Károly Khuen-Héderváry din 29 iunie și 12 iulie 1903, Gheorghe Brancovici menționa că a fost iarăși vizitat de delegație, însă era plecat și nu a putut să o primească. În 12 iulie patriarhul le-a scris sătenilor din Iza ca aceștia să pregătească o casă pentru preot și să ia în totalitate asupra lor întreținerea acestuia. În august 1903, în Sremski Karlovci iarăși a fost amânată numirea preotului, făcând referire la faptul că această chestiune trebuie rezolvată de către Sinodul Bisericii Ortodoxe Sârbe. Ședința Sinodului a avut loc în 12 decembrie 1903. Membrii acesteia au decis să ia comunitatea din Iza sub jurisdicția sa. Această hotărâre a fost adusă la cunoștința Ministerului maghiar al cultelor și educației populare²⁹. Sinodul i-a încredințat episcopului ortodox din Budapesta ocrotirea izenilor ortodocși. La începutul anului 1904, protopresbiterul

²⁷ Ziarul *Bucovina Ortodoxă, Ortodoxia pe pământurile maghiare*, 4 martie, 1904, p. 2.

²⁸ S. Papp, *Despre istoria Transcarpatiei*, Ivano-Frankivsk, 2003, p. 538.

²⁹ S. Papp, op. cit., p. 539.